

KAZALIŠTE SJENA

Zašto se igrati sjenama?

Sjene su tajnovite, zanimljive i zabavne. Igranje sjenama će omogućiti mašti vaše djece da poleti. Predstava lutkama-sjenama omogućava sve što vam je potrebno za odličan obiteljski doživljaj – uključuje umjetnost, znanost, interakciju, a zabavno je i jednostavno za izraditi.

Umjetnost igranja sjenama potječe iz bogate kulturne kineske tradicije i datira unazad tisuće godina. Predstave uživo uključuju spektakularne efekte temeljene na svjetlu i sjeni, komplicirane lutke i rekvizite s pokretnim dijelovima i jedinstvenu instrumentalnu i vokalnu glazbu.

Cilj ove aktivnosti je poticanje djece na aktivno sudjelovanje u radu, stjecanje novih znanja i iskustva te poticanje komunikacije.

ZA IZRADU KAZALIŠTA SJENA POTREBNO VAM JE:

- Izvor svjetlosti (lampa, baterijska svjetiljka)
- Površina za projekciju sjene (bijela plahta, ploča, platno, zid, papir za pečenje, kartonska kutija...)
- Jednostavne lutke na štapiću (štapići za roštilj ili slamke, tamniji papiri za likove, ljepilo/selotejp, indigo papir), vaše ruke ili vlastito tijelo
- Po želji možete koristiti još i: glazbene instrumente ili predmete koje ćete koristiti za proizvodnju raznih zvukova.
- Prostorija koju jednostavno možete zamračiti.
- Kreativnost, mašta... i dobra volja.

Pisanje scenarija: Stvorite svoju priču

Objasnite djetetu da ćete zajedno stvoriti igrokaz koristeći sjene kako bi ispričali priču. Možete odabrati postojeću priču ili izmisliti vlastitu.

Ako vaše dijete želi smisliti vlastitu priču pomozite mu slijedećim pitanjima:

- Uključuje li tvoja priča životinje?
- Kakvi su pojedini likovi, kako će se ponašati?
- Događa li se tvoja priča u prošlosti ili u sadašnjosti?
- Gdje se događa radnja: u šumi, džungli, gradu ili na planini?

Nastojte da priča bude jednostavna kako bi ju dijete moglo napamet prepričati. Djeci neće biti potrebno previše pomoći kako bi stvorili priču, njihovu maštu će potaknuti i sama prilika da izvedu predstavu pred publikom i igra u zamračenom prostoru. Ne zaboravite dati naslov za svoju priču i smisliti imena likovima.

Potraga za likovima i rekvizitima

Vašu priču pričat će sjene pa trebate napraviti siluetu za svaki lik, rekvizit i scenu. Najprije stavite na papir sve što će vam biti potrebno. Za dobru priču s raznolikim scenama i dovoljno zapleta bit će vam potrebna barem tri lika (npr. jedan glavni lik i dva sporedna, to mogu biti ljudi ili životinje) i tri različita pozadinska predmeta (stablo, kuća, dvorac i sl.).

Na internetu možete pronaći likove životinja i drugih likova iz vaše priče, a likove možete i sami nacrtati. Odaberite sličice s jednostavnim siluetama. Oblici s puno malih nogu ili dijelova za izrezivanje iz sredine lika su teži za izradu pa nastaju nejasnije sjene.

Obratite pozornost na veličinu likova kad ih idete printati ili crtati. Pobrinite se da je svaki lik u relativno pravilnom omjeru s ostalim likovima (slon bi trebao biti veći od lava npr.).

Možete potražiti i u starim dječjim časopisima ili novinama likove za vaše lutke. Tako možete izraditi lutke prepoznatljivih likova za vašu djecu. Koristite indigo papir ako ga imate kako bi iscrtali likove na tamnom tvrđem papiru.

Izradite svoje lutke

Isprintajte likove na komadu papira, prislonite izrezane likove na deblji tamni papir i izrežite ponovno likove oštrim škarama. Ako je potrebno koristite skalpel za izrezivanje. Djeci će biti potrebna pomoć za izrezivanje oblika s više detalja.

Isprintani lik možete pridržavati iznad tamnog tvrdog papira i izrezati ih istovremeno. Kad izrežete lik, postavite drveni štapić na stražnju stranu izrezanog lika. Zalijepite svoju lutku za drveni štapić. Sakrijte štapić što bolje možete (npr. iza noge lika) i zalijepite ga ljepljivom trakom ili vrućim silikonom. Pazite da ljepljiva traka ne izviruje s ruba lika jer će to na sjeni biti vidljivo.

Vaša prva lutka je spremna! Ponovite ovaj proces kako bi izradili sve što vam je potrebno za vašu predstavu.

Pripremite pozornicu: Izradite paravan/scenu za sjene

Predstava s lutkama-sjenama zahtjeva i posebnu vrstu kazališta. Lako ga je izraditi ali obratite pažnju na sljedeće prilike uzimanja u obzir mjesta izvedbe predstave:

- Možete li negdje objesiti paravan za predstavu?
- Postoji li dobar izvor svjetlosti ili dovoljno prostora kao i utičnica za svjetiljku?
- Ima li dovoljno mjesta iza scene za dijete da može manipulirati lutkama, a možda i glazbenim instrumentima?
- Ima li ispred scene dovoljno mjesta za publiku?

Proba: Eksperiment sa svjetlom i glazbom

Kad je paravan spreman isprobajte i namjestite izvor svjetlosti. Svjetiljka za čitanje ili baterijska lampa će biti odlične za ovu svrhu jer su dovoljno jake i lako se može usmjeriti snop svjetlosti gdje je potreban.

Igrajte se svjetlošću. Eksperimentirajte sve dok ne otkrijete efekte svjetla na sjene koje stvaraju vaše lutke. Djeca će ubrzo otkriti da sjene rastu kad su lutke bliže izvoru svjetlosti, a manje su kad su udaljenije od izvora svjetlosti.

Iskoristite ove efekte i u priči. Npr. Alisa je pojela kolačić i narasla je velika poput kuće. Primičući lutku bliže svjetlu izgleda kao da ona raste.

Pokušajte raditi sjene i sa svakodnevnim predmetima. Možda se i iznenadite kako vaša djeca mogu biti kreativna. Tko bi se dosjetio da

kuhinjsko cjedilo može stvoriti efekt zvjezdanog neba. Kakve još efekte možete stvoriti?

Započnimo s predstavom...

Djeca vole imati odgovornosti. Neka izrade letke ili natpise kako bi najavili vašu predstavu lutaka-sjena prijateljima i obitelji. Napravite fotografije za vrijeme probe pa pošaljite pozivnice e-mailom posebnim gostima.

Kad bude vrijeme za predstavu neka djeca organiziraju sjedala za publiku.

Ugasite svjetla i neka predstava počne!

Izvedba: Drugačija igra sjenama

Možete se okušati i u predstavi s rukama-sjenama. Postoji mnogo likova i životinja koje možete načiniti vlastitim rukama, svjetlom, paravanom i vlastitim tijelom. Tako možemo stvarati sjene koje plešu, na primjer.

Izrada vlastite predstave sa lutkama-sjenama je avantura u umjetnost, kulturu, znanost i izvedbu na koju možete krenuti svi zajedno.

Uz to što je umjetnička aktivnost, možete iskoristiti igru sjenama za interaktivni znanstveni eksperiment. Kako biste izveli lutkarsku predstavu, vaša će obitelj trebati eksperimentirati sa svjetlom i učiti kako se na najbolji način mogu napraviti najljepše sjene.

Svjetlost putuje jako brzo (skoro 300000 km u sekundi) i u ravnim linijama. Kad nešto blokira put svjetlu poput izrezane papirnate figure, stvara se sjena.

Pomičite predmet ispred svjetla i promatrajte što se događa sa sjenom. Povećava li se ili se smanjuje ili se događa nešto treće? Pokušajte s različitim predmetima. Koji su neprozirni, djelomično providni ili prozirni?

Kad shvatite kako rade svjetlo i sjena moći ćete i stvoriti više različitih efekata za vlastitu lutkarsku predstavu.

Kroz ovakav oblik igre djeca mogu izraziti svoju kreativnost i samostalnost. Istraživanjem svoje sjene dolaze do spoznaje da su svjetlost i sjena međusobno povezani. Shvaćaju i kako se mijenja sjena s obzirom na kut, odnosno da se udaljujući od svjetla dobiva manja sjena, a što smo bliže izvoru svjetlosti dobiva se veća sjena.

Važno je naglasiti da u kazalištu sjena veliku ulogu ima svjetlost putem koje možemo stvarati razne oblike i veličine sjena. Sjene djecu mogu uvelike zainteresirati prilikom samostalnog istraživanja i proučavanja.

Lutka ima veliku ulogu u poticanju djetetovog emocionalnog, spoznajnog i socijalnog razvoja te je iz tog razloga bitno da dijete samostalno izrađuje lutke pomoću kojih će izvesti predstavu.

Pripremila: Olivera Stojanović, mag.praesc.educ, odgajateljica PPO-a Srdoči